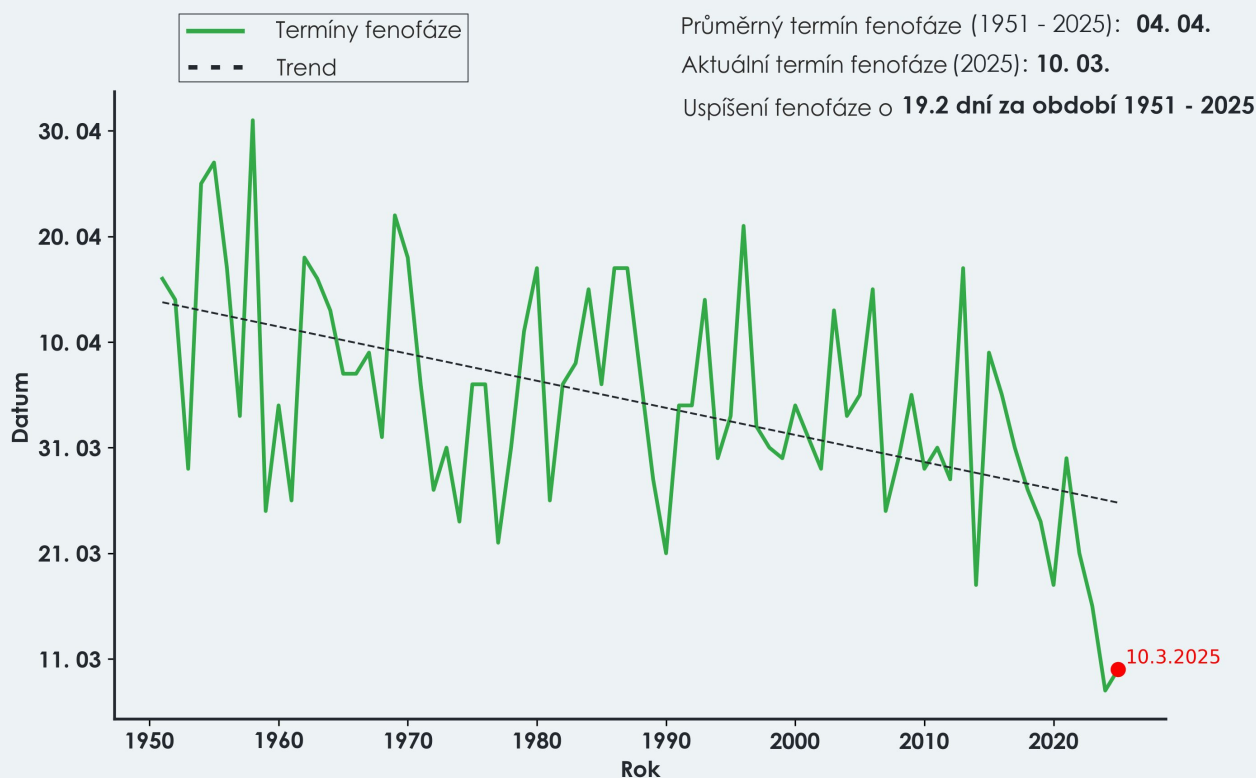

Letošní nástup jara je z hlediska reakce přírody opět velmi časný

11.3.2025 - Hana Šprtová | Ústav výzkumu globální změny AV ČR

Letošní nástup jara je z hlediska reakce přírody opět velmi časný. Habry v Lanžhotě na Břeclavsku předloni a pak i loni rašily rekordně brzy za dobu pozorování od roku 1951. Letos se proti loňsku o tři dny opozdily, vyrašily 10. března, ale proti předloňsku jsou o týden napřed. V posledních 20 letech se datum rašení posunulo proti 50. a 60. letům minulého století v průměru o 14 dnů. Nicméně v posledních třech letech činí tento posun téměř měsíc, uvedla Lenka Bartošová z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR - CzechGlobe, která se zabývá fenologií.

Vyrašení listových pupenů na lokalitě Lanžhot v období 1951 - 2025 pro druh habr obecný (*Carpinus betulus*)

www.fenofaze.cz

CzechGlobe
ČHMÚ
Mendelova
univerzita
v Brně

Fenologický tým monitoruje rašení habrů, ale i dalších dřevin, a kvetení bylin nepřetržitě na stejných lokalitách 75 let a poslední tři roky jsou mimořádné i v porovnání s předešlými 20 lety. I letos jaro nastoupilo velmi časně, přestože zima byla chladnější než loni. Prosinec byl o stupeň chladnější než před rokem, leden naopak o stupeň teplejší, únor o šest stupňů chladnější. Pro rozvoj vegetace jsou klíčové dny s průměrnou teplotou nad pět stupňů Celsia. „Vegetace ožívá a rostliny se začínají probouzet. Nástup jara je razantní a po podprůměrném únoru teploty vyletěly nahoru. Nejvhodnější podmínky pro start vegetace z pohledu teplot byly na Moravě, ve východních Čechách, v Praze či ve Frýdlantském výběžku. Například na Znojemsku či Kroměřížsku jsou letošní teplotní sumy o polovinu vyšší, než je průměr. Proti loňsku jsou naopak více než o třetinu nižší,“ řekl klimatolog Pavel Zahradníček.

Vysvětlením, proč se navzdory nižší dynamice teplot fenologické fáze příliš neliší, může být poměrně

vysoká teplota půdy a fakt, že na velké části území půda nepromrzla ani do hloubky deseti centimetrů. Většina záření pohlceného povrchem půdy pak neslouží k rozpouštění ledu v půdě a lze vidět rychlý nárůst teplot a prohřívání povrchu půdy. Navíc to, že je půda relativně suchá, zpomaluje vedení tepla do jejích hlubších vrstev a opět zbývá více energie na ohřátí vzduchu i samotných rostlin.

To potvrzuje i sledování habrů. „Od počátku roku nyní pozorujeme značné prostorové rozdíly v teplotních sumách a právě jižní Morava, na níž habry sledujeme, se jeví jako teplotně nadprůměrná s mírnou zimou,“ poznamenala Bartošová.

Díky dlouhodobým pozorováním tzv. fenofází fází rostlin, ale například i kladení ptačích vajec, lze velmi dobře sledovat odezvu na růst teplot a dlouhodobě na probíhající klimatickou změnu. Termíny sledovaných fenofází nastávají čím dál dříve. Jejich posun není podle Bartošové lokální záležitostí, ale jevem v celé střední Evropě a z různých zahraničních studií je zřejmé, že se jedná prakticky o celosvětový trend.

Vědci už v minulých letech vyzvali veřejnost, že se může zapojit do monitoringu fenofází a loni začali spolupracovat se základními školami. „V letošním roce už s námi spolupracuje cca 15 základních škol. Rašení, olisťování nebo kvetení ovocných stromů sledují učitelé a učitelky s dětmi na prvním stupni a také samostatně žáci druhého stupně. To vše díky spolupráci s Ekologickým institutem Veronica, který aktivitu monitorování fenofází zařadil mezi své badatelské projekty pro děti na základních školách,“ řekla Bartošová. Výsledky pozorování, zajímavosti či historické řady lze najít na webu Fenologické fáze (www.fenofaze.cz).

Kontakt pro média:

Ing. Lenka Bartošová, Ph.D.

M: 603 160 073

E: bartosova.l@czechglobe.cz